

Vastaus Vaula Norrenan ja 27 muun valtuutetun aloite selvitys digitaalisista ja itseohjautuvuutta vaativista oppimenetelmistä Vantaalla

VD/7932/00.02.00.03/2023

KK/VT/MT

Vaula Norrena sekä 27 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Heikentyneiden Pisa-tulosten johdosta on Suomessa herännyt julkinen keskustelu oppimisen hankaluuksista nykykoulussa, joka painottaa itseohjautuvuutta ja digitaalisuutta. Vantaalla oppimistulokset ovat vielä verrokkikuntia heikommät. Lukutaitoa mittaavassa Lukuseulassa vantaalaisten tokaluokkalaisten tehtävien ratkaisuaoste oli vain 45% vuonna 2023. Kaikista tokaluokkalaisista 28% ja suomi toisena kielenä -oppilaista peräti 64% kuului Lukuseulassa taitotasoltaan alimpaan viidennekseen.

Tutkija Aino Saarinen selvitti väitöskirjassaan v. 2020, kuinka digitaalisten sekä itseohjautuvuutta edellyttävien menetelmien käyttö ovat yhteydessä heikompiin oppimistuloksiin useilla osa-alueilla – kaikissa ikäryhmissä. Näiden opetusmenetelmien käytöllä oli erityisen negatiivinen vaikutus oppimistuloksiin niillä oppilailla, joiden taustaan sisältyi riskitekijöitä.

(Saarisen väitöskirja: <https://helda.helsinki.fi/items/a84a8ff6-b286-4f8abec5-65ce052702dc>)

Vantaalla on otettu digitaaliset oppimateriaalit käyttöön vauhdilla. On kouluja, joissa ainoa oppikirja_yläasteella on matematiikan kirja, kaikki muu tehdään kännykällä tai tabletilla. Näin on saatu myös oppimateriaaleihin käytettyä määrärahaa leikattua reippaasti.

Niin perheet kuin monet opettajat ovat todenneet, että nykykoulu vaatii liikaa itseohjautuvuutta jo pieniltä oppilailta. Kotiläksyjä ei tarkasteta ja oppilaat voivat itse valita, tekevätkö helppoja vai vaikeita tehtäviä. Digitaalisista materiaaleista ei ole helppoa tehdä tehtäviä, eikä lukea kokeisiin, kokonaisuus ei hahmotu kuten fyysisessä kirjassa.

Vantaan nuorisovaltuusto tekikin aloitteen oppimateriaalien, erityisesti tehtäväkirjojen saatavuudesta peruskouluihin v. 2019. Kasvatuksen ja oppimisen toimiala vastasi aloitteeseen (kaupunginhallitus 6.4.2020) jotakuinkin, että kysymys on rahasta ja että kouluilla on vapaus päättää, hankkivatko digitaalista vai printattua materiaalia.

Nyt on aika selvittää, miten digitaaliset oppimateriaalit ja itseohjautuvat opetusmenetelmät palvelevat peruskoulun oppilaita Vantaalla.

Toivovatko oppilaat, opettajat ja perheet enemmän opettajajohtoista oppimista ja fyysisten oppikirjojen käyttöä, vai ovatko tyytyväisiä nykytilanteeseen?

Esitämme, että kasvatuksen ja oppimisen toimiala teettää tällaisen selvityksen/tutkimuksen puolueettoman, ulkopuolisen toimijan toimesta.

Selvitys tulisi toteuttaa siten, että oppilaiden, erityisesti myös heikompien oppilaiden ja heidän perheidensä ääntä kuullaan. Ja että erityisopettajien asiantuntemus tulee hyödynnettyä selvityksessä. Olisi hyvä, jos selvityksen tulokset olisivat saatavilla budjettiprosessissa syksyllä 2024.”

Kaupunginvaltuusto 11.12.2023 § 22

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite:

- allekirjoitettu Vaula Norrenan ja 27 muun valtuutetun aloite selvitys digitaalisista ja itseohjautuvuutta vaativista oppimenetelmistä Vantaalla

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Digitaalisen oppimisympäristön ja oppijan itseohjautuvuuden vaikutuksesta oppimiseen on olemassa tutkimustietoa, joten oman selvityksen teettäminen ei vaikuta tarkoituksenmukaiselta kustannuksiin ja prosessin kestoon nähden. Opetus- ja kulttuuriministeriön 2023 Sivistyskatsauksen mukaan oppimistulosten laskua selittää mm. kulttuuriset syyt, jotka heijastavat elämäntavan sekä yhteiskunnallisten arvostusten ja asenteiden muutosta. Teknologinen kehitys muuttaa oppimisympäristöä globaalisti, mutta oppimistulosten kehityksessä on suurta maiden välistä vaihtelua. Digilaitteiden laajempi käyttö ei ole kuitenkaan välttämättä yhteydessä oppimistulosten heikkenemiseen vaan selittäviä tekijöitä löytyy mm. sosioekonomisesta taustasta, alueellisista eroista ja sukupuoleen liittyvistä seikoista.

Valtakunnallisen Digivoo –tutkimushankkeen (2022) mukaan digitaalisen teknologian käyttö ja oppimistulokset näyttävät olevan negatiivisesti yhteydessä toisiinsa, mutta digitaalisuus ei kuitenkaan tutkimuksen perusteella heikennä oppimistuloksia. Tehostettua tai erityistä tukea saavat, ulkomaalaistaustaiset ja heikommin menestyvät oppilaat ilmoittavat käyttävänsä digitaalista teknologiaa koulussa useammin kuin muut oppilaat. Tämä yhteys selittyy osittain sillä, että digitaalisuutta käytetään usein eriyttämisen apuvälineenä. Itseohjautuvuuden ja avoimen opetuksen hyötyjä on tarkasteltu tutkimuksissa paljonkin (mm. Jürgens 1997; Jürgens 2009; Lähnenmann 2014, Boyer ym 2014). Avoimen opetuksen tutkimuksissa on saatu myönteisempää tutkimusnäyttöä aiheesta verrattuna Saarisen ja Keltikangas-Järvisen väitteisiin. Keskiarvoiset oppimistulokset ovat samanlaisia opettajajohtoisessa ja avoimessa opetuksessa. Rakenteet ja ohjaaminen auttavat oppimisvaikeuksia omaavia oppilaita avoimessa opetuksessa, ja avoin opetus edistää oppilaiden itsenäisyyttä ja kykyä itsenäiseen oppimiseen (Moilanen, A: 2024)

Pedagogisia ratkaisuja, kuten opetusmenetelmiä tai -materiaaleja ei määritellä kaupunkitasoisesti, sillä päätös tehdään koulujen ja opettajien tasolla oppijoiden ja opiskeltavan teeman lähtökohdista käsin. Oppimateriaaleihin käytetty määrärahaa ei ole Vantaalla leikattu. Digimateriaalien hankintaa ei voida käyttää säästökeinona: Vaikka yksittäisen oppilaan lisenssi on edullisempi kuin painettu oppikirja, täytyy se ostaa joka vuosi uudestaan. Sen sijaan oppikirjoja kierrätetään oppilailla useita vuosia, jolloin ne tulevat pidemmällä tähtäimellä useimmiten edullisemmiksi. Vantaan koulujen alkuopetuksessa sähköisten materiaalien osuus opetuksessa on hyvin pieni. Kun koko perusopetuksen (1-9lk) oppimateriaalien hankintakuluista noin 12 % koskee digitaalista materiaalia, niin alkuopetuksessa digitaalisia oppimateriaaleja ei käytetä juuri ollenkaan. Digitaitoja vasta aloitellaan harjoittelemaan pienten oppilaiden kanssa. Näin ollen koulussa käytetty digimateriaali ei selitä 2. luokkien Lukuseula-tutkimuksen tulosta.

Opetuksen laatuun ja oppimistuloksiin vaikuttavat käytettävien opetusmateriaalien ja –menetelmien lisäksi myös laajasti monet muut tekijät, kuten opettajan kokemus ja osaaminen, toimintakulttuuri, perheiden tuki sekä muut oppilaan hyvinvointia tukevat tekijät, joihin panostaminen on tärkeää laadukkaan oppimisen varmistamiseksi. Digitaalisuus mm. edistää kielitietoisien pedagogiikan toteuttamista ja mahdollistaa monikielisten materiaalien käytön. Digitaalisissa sovelluksissa on myös kielen kääntämiseen liittyviä ominaisuuksia, joita voidaan hyödyntää opetuksessa.

Vantaalla huoltajilta kartoitetaan koulun opetusjärjestelyjä ja toimintaa koskevia näkemyksiä joka toinen vuosi huoltajakyselyllä. Tiedonkeruu toteutettiin tänä lukuvuonna 26.2–8.3.2024. Vastaukset tuovat tietoa siitä, miten tyytyväisiä huoltajat ovat koulun opetusmenetelmiin, käytettävissä oleviin oppimateriaaleihin sekä lapsen oppimiseen saamaan tukeen. Tänä vuonna kartoitukseen lisättiin kysymyksiä liittyen digilaitteiden ja digitaalisten materiaalien käyttöön opetuksessa sekä lukemisen tukemiseen koulussa ja kotona. Tulosten perusteella huoltajat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä sekä koulussa käytettäviin opetusmenetelmiin että siihen, miten digilaitteita koulussa käytetään. Vastanneista huoltajista 70 % kokee, että oman lapsen koulussa hyödynnetään monipuolisia työtapoja eri oppiaineissa. Vastaavasti 74 % kokee, että oppilaat käyttävät digilaitteita koulussa tarkoituksenmukaisesti oppimisen edistämiseksi.

Laadukas ja kattava ulkopuolisen toimijan toteuttama tutkimus perusopetuksen opettajille, oppilaille ja huoltajille vaatisi merkittävää taloudellista panostusta (n.50 000 €) ja olisi myös päällekkäinen jo olemassa oleviin tiedonkeruuihin nähden. Selvityksen taloudelliset kustannukset edellyttävät kilpailuttamista, mikä vaatii hallinnon työvoimaa ja prosessin aikatauluttamista. Koska aiheesta on olemassa laajaa tietopohjaa, emme koe tarpeenmukaiseksi teettää asiasta uutta kyselyä. Kouluihin kohdennetut useat kyselyt ja tutkimukset kuormittavat oppilaita ja henkilöstöä, jonka vuoksi myös vastausten luotettavuus kärsii.

Kokemus on lisäksi osoittanut, ettei kyselytutkimuksilla saavuteta välttämättä laajempaa tietoa kuin mitä voidaan saavuttaa dialogisesti eri foorumeilla. Jaamme valtuutettujen huolen siinä, että haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja perheiden kuuleminen on tärkeää. Vantaa on ottanut tämän tavoitteeksi esimerkiksi Unicefin Lapsiystävällinen kunta -toiminnassa. Oppilaan oppimisen haasteita ja vahvuuksia sekä tarpeita arvioidaan tarvittaessa moniammatillisesti, esimerkiksi erityisopettajan tuella ja yhdessä oppilaan ja huoltajien kanssa. Digitaidot ovat kuitenkin kansalaistaito, joita kansalliset opetussuunnitelman perusteet ja Vantaan digipedagogiset tavoitteet velvoittavat opettamaan. Tekoälyn kehittämisen myötä myös medialukutaidon rooli korostuu ja jokainen kunta joutuu huomioimaan tämän digipedagogisia tavoitteita päivittäessään.

Kaupunginhallitus 5.8.2024 § 18

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Vaula Norrenalle ja 27 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulla toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Merkittiin, että Vihreiden kaupunginhallitusryhmä jätti asiaan seuraavan pöytäkirjalausuman:

"Pidämme tärkeänä, että oppimateriaalimääräraha on riittävä, niin että opettajien on mahdollista käyttää myös oppikirjoja opetuksessa pedagogisin perustein."

Liitteet:

- allekirjoitettu Vaula Norrenan ja 27 muun valtuutetun aloite selvitys digitaalisista ja itseohjautuvuutta vaativista oppimismenetelmistä Vantaalla

Täytäntöönpano: lakiasiat- ja päätösvalmistelu, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

Apulaiskaupunginjohtaja Katri Kalske, 040 620 5080, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)